

DEKLARACIJA

Odbora stranaka Konvencije Saveta Evrope o Sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) o sprovođenju Konvencije tokom COVID-19 pandemije

Komiteet država članica Istanbulske konvencije,

Prepoznajući izazove sa kojima se suočavaju države članice Saveta Evrope kako bi zaštitile svoje stanovništvo od pretnji izazvanih pandemijom COVID-19,

Ukazujući da nasilje prema ženama i djevojčicama, kao i nasilje u porodici, ima tendenciju porasta u vremenima krize i da novi podaci ukazuju na alarmantan porast u broju prijavljenih slučajeva određenih oblika ovih vrsta nasilja širom sveta i u brojnim državama članicama Saveta Evrope,

Svesni potencijalnog uticaja koji će mere preduzete kao odgovor na trenutnu krizu, naročito politike izolacije i ograničavanja kretanja, verovatno imati u pravcu povećanja rizika izloženosti žena i devojčica svim oblicima rodno zasnovanog nasilja, uključujući seksualno nasilje, nasilje u porodici i takozvano nasilje iz časti,

Svesni da je takav rizik naročito visok za žene i devojčice koje pripadaju marginalizovanim grupama i/ili ženama i devojčicama u riziku od višestruke diskriminacije, kao što su, na primer, žene sa invaliditetom, žene uključene u prostituciju, žene u starijoj životnoj dobi, migrantkinje i tražiteljice azila,

Podsećajući na važnost promovisanja koordinisanih i holističkih odgovora na zajedničke izazove, u skladu sa vrednostima i standardima Saveta Evrope, zasnovanih na poštovanju vladavine prava, demokratije i standarda ljudskih prava Organizacije,

Želeći da pruži smernice državama članicama kako bi podržali njihova nastojanja da nastave aktivnosti usmerene na sprečavanje i suzbijanje nasilja prema ženama i nasilja u porodici usred takvih izazovnih okolnosti,

Nakon konsultacija i dobijanja stručnog mišljenja Grupe ekspertkinja/eksperata o aktivnostima protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici (GREVIO):

- **Podseća** da principi i zahtjevi Istanbulske konvencije daju okvir za kreiranje i provođenje mera za omogućavanje ravnopravnosti žena i muškaraca i borbu protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici, koje se primjenjuju u svakom trenutku i dobijaju dodatni značaj u vremenu tekuće vanredne situacije izazvane pandemijom COVID-19;
- **Naglašava** obavezu država članica Istanbulske konvencije da deluju sa dužnom pažnjom kako bi sprečile, istražile, kaznile i osigurale reparaciju za dela nasilja koja su obuhvaćena Konvencijom, u skladu sa svojim obavezama iz Evropske konvencije o ljudskim pravima;

- **Pozdravlja** pristup onih država koje tragaju za inovativnim načinima da prilagode svoje institucionalne odgovore na nasilje u skladu sa trenutnim kontekstom i poziva države članice da se drže svojih obaveza prema Istanbulske konvenciji i da osnaže svoje delovanje u tom pravcu;
- **Usmerava** pažnju država članica na odabrane odredbe Istanbulske konvencije koje su navedene u dodatku ove Deklaracije, koje daju primere mogućih aktivnosti i mera koje je potrebno preduzeti tokom suočavanja sa pandemijom;
- **Prepoznaje** potrebu preduzimanja razmena i saradnje između članica i posmatračica Komiteta u cilju usmeravanja na dugoročni uticaj i sve posledice tekuće krize za žrtve nasilja prema ženama i nasilja u porodici, uz obezbeđivanje punog poštovanja principa i zahteva Istanbulske konvencije, i garantovanje primene pristupa fokusiranog na žrtve i pristupa zasnovanog na ljudskim pravima u sprečavanju i suzbijanju ovih oblika nasilja.

ANEKS

Moguće akcije i mere koje treba preduzeti tokom Pandemija COVID-19 prema odabranim odredbama Istanbulske konvencije

INTEGRISANE POLITIKE

• **Član 6. (Rodno osetljive politike):** Države članice treba da teže da uključuju rodnu perspektivu u procesu kreiranja i primene strategija borbe protiv COVID-19 pandemije. To bi podrazumevalo procenu potencijalnog uticaja preduzetih mera na žene i devojčice i njihove izloženosti rizicima različitih oblika rodno zasnovanog nasilja, kao što je intimno partnersko nasilje i nasilje u porodici, proganjanje, seksualno uznemiravanje, prisilni brak i seksualno nasilje, uključujući i nasilje izvršeno korišćenjem tehnologija, kao i potencijalni uticaj na decu koja svjedoče ovim oblicima nasilja.

• **Član 7 (Sveobuhvatne i koordinisane politike):** Države članice trebaju, koliko god je to moguće, održati i osnaživati među-institucionalne mehanizme koordinacije u razvoju i primeni politika usmerenih prema suzbijanju nasilja prema ženama tokom pandemije. Procesi sa više zainteresovanih strana koji uključuju sve relevantne subjekte, uključujući i organizacije civilnog društva i organizacije za zaštitu ženskih ljudskih prava mogu pomoći državnim, regionalnim i lokalnim organima vlasti da procene stvarno stanje i potrebe žrtava; mogu takođe poslužiti u proceni nivoa kapaciteta pružaoca servisa, kao i da li servisi podrške i pomoći zahtevaju dodatna sredstva. Na primer, primena mera distanciranja u sigurnim kućama i omogućavanje izolacije za žrtve koje su zaražene virusom će verovatno dovesti do manjka dostupnih mjesta.

• **Član 8 (Finansijska sredstva) i Član 9 (Nevladine organizacije i civilno društvo):** U skladu sa gore navedenim okolnostima, države članice će možda trebati da razmotre da li su finansijski i ljudski resursi usmereni na pružanje servisa, uključujući i servise koje pružaju nevladine organizacije odgovarajući ili moraju biti osnaženi u skladu sa trenutnom situacijom.

• **Član 11. (Prikupljanje podataka i istraživanje):** Prikupljanje podataka, uključujući i administrativne podatke i podatke prikupljene od specijalizovanih servisa podrške, kao što su SOS telefoni, mogu služiti u svrhu praćenja trendova i mogućih talasa zahteva za podrškom od strane žrtava. Podaci nastavljaju pružati ključna saznanja kako bi se osigurala primena mera usmerenih na sprečavanje i borbu protiv nasilja prema ženama, i povezani su sa rastućim potrebama tokom pandemije kako bi se izvukle lekcije nužne za buduće djelovanje.

PREVENCIJA

• **Član 12 (Opšte obaveze) i Član 13 (Podizanje svesti):** Države članice trebaju razmotriti preduzimanje mera, kao što su saopštenja za javnost, kampanje putem televizije, radija ili društvenih medija, usmerene na podizanje svesti opšte populacije o povećanom riziku od nasilja prema ženama i devojčicama tokom pandemije i što je više moguće širenju informacija o službama kojima se žrtve mogu obratiti za pomoć. Aktivnosti mogu uključivati distribuciju postojećeg informativnog materijala, kao što su brošure i leci na mjestima koja nisu obuhvaćena tekućim

restrikcijama, kao što su supermarketi i apoteke. Dostupnost materijala na različitim jezicima može biti način da se dopre do naročito ranjivih kategorija žena.

• **Član 15 (Obuka profesionalaca/ki):** Države članice trebaju razmotriti preduzimanje mera usmerenih na podizanje svesti među javnim službenicima/cama koji rade u kritičnim sektorima (na primer, zdravlje, pravosuđe, policija) o potencijalnom uticaju mera kao što je socijalno distanciranje, zatvaranje ili policijski sati, i uopšteno o ekonomskim i socijalnim posledicama krize na žene i decu koji žive u nasilnim vezama i/ili okruženjima u svojim domovima. Organi vlasti takođe mogu podsticati profesionalce/ke, kao što su pravници/ce i osoblje koje je uključeno u vođenje servisa podrške za žrtve da promovišu i da se uključuju u obuke koje se oslanjaju na postojeće resurse za obuke (online tutorijali, webinar i moduli za obuku) koji su napravljeni na državnom i međunarodnom nivou (na primjer, online Obuka o ljudskim pravima za profesionalce u oblasti prava (HELP) obuka o nasilju prema ženama i nasilju u porodici koju je pripremio Savet Evrope)*.

• **Član 16. (Preventivni programi intervencije i lečenja):** Vlade takođe trebaju razmotriti promovisanje postojećih programa rada sa počiniocima nasilja, u okviru kojih nasilni muškarci mogu potražiti pomoć. Programi koji su dostupni online i/ili putem telefonske podrške mogu biti naročito podobni tokom trenutnih instrukcija primene socijalnog distanciranja.

• **Član 17 (Učešće privatnog sektora i medija):** Mediji treba da budu podstaknuti da deluju u partnerstvu sa državnim i lokalnim organima vlasti kako bi se intenziviralo izveštavanje kako pandemija pojačava rizike za nasilje prema ženama i devojkicama i kako i gde mogu potražiti pomoć.

* <https://rm.coe.int/help-course-in-brief/168076c9b5>

ZAŠTITA

• **Član 19. (Informacije):** Pristup informacijama o dostupnim servisima podrške i zakonskim merama će verovatno biti problem za žrtve nasilja koje se nalaze u samoizolaciji i/ili žive sa svojim nasilnim partnerima/članovima porodice. U cilju omogućavanja prava žrtva na pristup informacijama, države članice treba da kreiraju ciljne informativne kampanje.

• **Član 20 (Opšti servisi podrške), član 22 (Specijalizovani servisi podrške), Član 23 (Prihvatišta – Sigurne kuće) i Član 24 (SOS Telefoni):** Države članice treba da razmotre kvalifikovanje kao „nužne“ i/ili garantuju kontinuitet opštih i specijalizovanih servisa podrške za žrtve svih oblika nasilja koji su regulisani ovom Konvencijom, kao i zaštitu i servise podrške za decu svedoke, uz osiguravanje da se servisi provode u skladu sa primjenjivim bezbednosnim smernicama.

Ovo može zahtevati preduzimanje dodatnih mera kako bi se prilagodili kapaciteti postojećih struktura podrške, uključujući sigurne kuće i SOS telefone, rastućim potrebama, kao i razvoj alternativnih načina pružanja servisa, na primer, podrška SOS telefonima kroz uvođenje čet sistema i platformi za savetovanje koje pružaju socijalnu i psihološku pomoć žrtvama online kroz tehnološka sredstva. Pažnja takođe može biti usmerena na potrebe pružanja finansijske podrške koja će biti neophodna mnogim ženama nakon što budu upućene na sigurne kuće za žrtve nasilja. U vezi sa podrškom koja je nužna naročito ranjivim kategorijama žena, kao što su tražiteljice azila i izbeglice, posebni naponi moraju biti usmereni da im se omogući pristup informacijama i servisima podrške vezano za bilo koji oblik nasilja kojem su izložene u prihvatnim mestima u kojima se nalaze.

KRIVIČNO PROCESUIRANJE

• **Član 49 (Opšte obaveze):** Prijavljivanje krivičnih dela mora biti osigurano, kako bi se omogućilo žrtvama nasilja prema ženama da podnesu prijave. Primeri online rešenja za prijavljivanje krivičnih djela, kao što je silovanje, već postoje i trebaju biti dodatno unapređeni i korišćeni. Takođe trebaju biti omogućeni novi kanali kako bi žene mogle prijaviti nasilje. Inicijativa ove vrste je ohrabrivanje korišćenja kodnih rieči u apotekama za žrtve koje žele prijaviti intimno partnersko nasilje i/ili nasilje u porodici tokom karantina. U ostvarivanju ovih ciljeva, države trebaju imati u vidu da zahtevi za informacijama koje trebaju biti pružene pri prijavljivanju nasilja moraju biti prilagođene u smislu forme i jezika koji je razumljiv žrtvama, vodeći računa o specifičnim potrebama različitih kategorija žena i naročito najranjivijim kategorijama žrtava nasilja do kojih je teško doprijeti.

• **Član 50 (Hitni odgovori, prevencija i zaštita):** Iako je u mnogim zemljama situacija vanrednog stanja dovela do toga da sudovi usporavaju i odgađaju ročišta koja nisu hitne prirode, sigurnost žrtava i njihove dece treba da ostane prioritet za pravosudne institucije i policiju. U vezi sa tim, države imaju obavezu da ponude žrtvama adekvatnu i hitnu zaštitu od rizika od nasilja.

• **Član 51 (Procena rizika i upravljanje rizikom):** Tokom pandemije, od ključne je važnosti nastavljane aktivnosti provrene ozbiljnosti situacije u kojima se nalaze žrtve i rizika od ponavljanja nasilja. Pritvor pre suđenja treba da ostane kao prioritarna opcija u vezi sa slučajevima visokog rizika, u meri koliko je to moguće i uz primenu mera predostrožnosti kako bi se spriječilo širenje infekcije. U situacijama kada se koriste mere alternative pritvoru počinioca nasilja kao posledica pandemije, odluka o ovim merama ne bi trebala biti usvojena bez informisanja žrtve i bez procene posledice primene alternativnih mera po bezbednost žrtve.

• **Član 52 (Hitne mere zaštite) i Član 53 (Zaštitne mere):** Kao deo napora da osiguraju odgovarajuće upravljanje rizikom, države članice treba da nastave da omogućavaju žrtvama pristup hitnim merama zaštite i zaštitnim merama.